

ban nem enyészett el s ahhoz idővel Bercsényi formált jogot, minek a királyi kancellária ismeretes levele szolgál bizonyására, melyben I. Lipót 1676. okt. 24. király, a V á s á r h e l y felett versengő egrői és csanádi pasák közt igazságot teendő, azt erősíti, hogy Panád, Szentersébet és Rárós puszták régtől fogva folytonosan V á s á r h e l y h e z tartoznak s Csongrád megyében esnek.

Valószínű, hogy e név alatt a kancellária a határ északi részében eső Panádot értette s nem azt, melyet a csanádi pász Csanád megyéhez tartozónak és magának vitatott s a mely, mint az első kötetben is előadtuk, a határnak déli részében feküdt. Ez akkor is, azután is Csanád megye területéhez tartozott s később, mint Makó tartozéka, Kingéccel együtt gr. Nádasdy L. csanádi püspök birtokába jutott, a ki Szeged plébánusa is lévén, azt ennek a városnak engedte át,¹ 1719. habár ahoz Makó tartotta jogát. Végre azonban Csongrád megye fölterjesztésére Kingéc, Lele és »Panánahát« puszták Makótól vármegyénk területéhez kapcsolattak,² mitől fogva azt a maga határához tartozónak tekintette.

Peres (vagy Veres)-Kutas.

E helységet előkelő birtokosai s forgalmas fekvése után jól ismerték a térképkészítők és földrajzirók, miért is azt a XVI. és XVII. századi földabroszokon és geográfiai művekben általában megjelölve találjuk. Oláh Miklós pedig³ épen a városok közé sorolja ugyanakkor, mikor V á s á r h e l y t szóra sem méltatja. Hogy népes hely lehetett, az is bizonyítja, hogy mikor Jaksics Márknét Urnépe birtokába beigtatták, a káptalan nevében, mint szomszéd lakosok, négyen jelentek meg innét a beigtatáson, nev. Csávás Gál bíró, Farkai Albert, Szabó Benedek és Daka Benedek.⁴ Idővel a török és ellenkirályok háborúi következtében a klérus elveszítette itteni

¹ Reizner, Makó város története.

² Századok, 1892. 819. l.

³ Hungária, 73. l.

⁴ Az aradi káptalan bizonyítványa a beigtatásról Orsz. ltr. Kolozsmonost. Convent. ltr. Comit. Csanád, No 25.

javait s mikor a falu nevével ismét találkozunk, már akkor azt Békés megye főispánja és a gyulai vár lovassági kapitánya, Mágocsi Gáspár, bírta, ki a káptalan egyéb itteni birtokait is elfoglalta. A falut egyébként, ép úgy, mint az e vidéki többi községeket, ez időtájon a gyulai vár portyázó csapatai látogatták, hogy rajta tizedköveteléseiket beszedjék, attólfogva pedig, mikor az előnyomuló török csapatok miatt a városból kijárniok nem volt tanácsos, a falu biráit rendelték be a városba a köteles tartozások beszállítása végett. Ily uton-módon aztán a vár tizedszámadásaiból némi adatokat kapunk a falura vonatkozólag. Megtudjuk nevezetesen, hogy 1552-ben 56 kaput, de 1557-ben csak 11 házat számlált s hogy 1559-ben mindössze is csak 39 boglya szénát, 1560-ban pedig négy izben összesen 67 forint 85 dénárt adózott a várnak Mágocsi számadása alá: ámbár egy másik feljegyzésből azt olvassuk, hogy az elmenekült káptalan többi javaival együtt Ferdinánd ezt a falut is a Gyulán lévő rác őrség kapitányának, Ocsárovics Demeternek: adományozta addig, míg a kanonok urak vissza nem | 1556. szept. 6. térnek. Hogy a község a gyarapodás utján volt, abból látható, hogy 1561-ben a korábbi 56 fizető kapu szám ismét helyre állott. Ezután 61 forint 60 dénárt róttak le országos adóba: magának a földesurnak, Mágocsinak, terhére pedig 1562-ben már nemcsak az uraság adózott 20 bányát, hanem a jobbágyok (Farkai János, Csávás Ferenc és Teusser László) is a magok részéről szintén 20-at.¹ Egyébként a falu a török birtokába esett, mely azt defterbe írta, a csanádi náhiébe besorozta,² | 1557. s a maga részére szintén adóztatta. Az adózások jórésze azonban a kezelők révén eltűnt, mielőtt rendeltetésére fordították volna. A gyulai vár számadásai is kifogás alá estek s Bornemísa kapitányra felülről számvizsgálókat küldtek, kik tanukat rendelték be, a számadásokat újból készítették s azokra észrevételeket tettek. Ezekből az tűnik ki, hogy az ellenőrző urak a falu biráit, Kun Györgyöt és Csávást hallgatták ki s e sze- | 1559—60. rint azt vették jegyzékbe, hogy az 1559-diki hátralékos 39 boglya szénát Mágocsi részéről átvette ugyan Bornemísa kapitány, de nem tudni, hová tette; aztán, hogy a falu birái 1560-ban először Bornemísa kapi-

¹ A tizedszámadás az Orsz. ltrban.

² „Peres Katos falu, magyar, 11 ház.“ A hitetlenek fejadójának részletes deftere stb. Veicsnél, i. m. II. 194.

tánynak fizettek 21 forint rendes adót, majd az egy forintos subsidiumot is 10 denárral megpótolva megadták Bornemisza Menyhértnek, aztán a második egy forintos subsidiumot is 10 denár ráadással kifizették. Imre deáknak 16 kapu után (17 frt 60 den.), ezenkívül adtak soron kívül a kapitánynak pénzen vett fejős tehenet (7 fr-35 den.) s végül beszolgáltattak a várba 23 $\frac{1}{2}$ simándi köből dézma buzát és 12 simándi köből árpát.¹

De nemcsak a tizedjövedelmek, hanem az e tájon fekvő összes fekvőségek s ezek között a mi falunk birtoka is Csáky szalmájává lettek, minthogy mássá nem is lehettek olyan viszonyok között, minők ekkor itt voltak, midőn t. i. a hódító ellenség előzönlvén e vidékét, az általánosan lábra kapott kapzsiságot sem a felsőbb, sem a helyi hatóságok többé nem fékezheték. Mágocsi Gyuláról Egerbe tétetvén át Pereskútast az e gri kanonok vette 1556. birtokába, nem tudni, mi jogon,² ámbár arra már előbb Mágocsi is szerzett olyanforma ideiglenes adomány, levelet, minőt Ócsárovics. A szomszédos várost és Mágocsot pedig Ábránfi István foglalta el a távollévő földesurtól, a kit a gyulai vár akkori kapitánya, H. Bornemisza Benedek, a király parancsa ellenére sem helyezett vissza jogaiba, mivelhogy Mágocsinak haragosa volt s a kutasiak földesuri adóját, mint a fentebbi tanuzásokból láttuk, majd a falut is Etelei máskép Kátai Imrének bocsátotta birtokába.³ A király ekkor külön biztosokat küldött Gyulára, hogy parancsának a kapitány ellenében is érvényt szerezzenek, egyszersmint az e gri káptalant ez ügyben vizsgálatételre utasította. A következő évben készült összeírásba földesurnak ismét Mágocsit jegyezték be, mikor is a falu 16 kaput számlált. Természetesen, az elfutott csanádi kanonokok is folyvást tartották jogukat a faluhoz, s így történt, hogy a káptalan Pereskútast, egy, a maga javairól Pozsonyban készített jegyzékbe, mint a sajtáját igtatta bele,⁴ holott a faluban levő 16 kaput 1564. az ez évben készült adóösszeírás a Mágocsi nevére jegyezte fel. De a kormánykörökben erősebb volt a papság befolyása, mint a távollévő Mágocsié, bármily hű embere volt is ez a hazának és a királyi családnak, s azért néhány év múlva, mikor már szolgálatai is feledé-

¹ A számvevők munkálatai az Orsz. Itrban, NRA fasc. 1763. No 43.

² Borovszky, i. m. II. 4. 83.

³ Nemz. muzeumi Itr. gr. Keglevics Itr. (Borovszky ur szivességéből.)

⁴ Oltványi, A csanádi egyházm. 49. l.

kenységbe mehettek, ismét kérdésessé vált a derék hazafi birtokjoga és a nemrég trónra jutott Rudolf tudni akarta, hogy micsoda jogon bírja ő a káptalan itteni javait? Vidékünk ugyan még mindig a török kezében volt s a folytonos rablások és gyilkolások miatt igen veszélyes helyzetben. János-Zsigmond időközben lemondott a magyar alföldről s a törökkel kötött béke a 1570. régi birtokosokban reményt ébresztett. Mágocsi tehát önmagát is ezek közé számíthatá s azért a pozsonyi kamra utján tudatta Rudolf fal, hogy ő P. k u - 1577. t a s és U j v á r o s falvakat »jó móddal és igaz jogon bold, Ferdinánd király . . . adományából és átruházásából bírja és tartja kezén, ki azokat addig, míg a káptalan helyre nem áll, neki ajándékozta.«¹ A klérus mindazáltal talált abban módot, hogy Mágocsi t a helység birtokától elüsse s a jó módu falut magának megszerezze: mert mikor néhány év múlva a kóbor katonák a községet rabolták, ennek lakosai, mint a csanádi 1586. nov. 23. püspök hódolt jobbágyai, tettek panaszt a kamara előtt szenvedett káraik felől.

Ez alkalommal a fosztogatásokat következőkép vették jegyzékbe:

»Varga Balástól vettek el kétszáz tallért, magyar pénz harminc forintot, egy ezüst pohárt, tiz forint érőt, három bélelt ruhát, kettei karasia, a harmadik keznyicer.

Item ugyanezen Varga Balásnak a menyétől egy palástot és egy kurta köntöst, harminc forint érőt.

Item tizenkét gyolcs inget, férfinak valót, nyolc forint érőt.

Item nyolc paraszt kárpitot, kit ponyvának is hinak, tarkabarkákat, nyolc forint érőt, és egy nyerget, hatvan pénz érőt.

Item Filléres Ferenc től kétszázkilencvenegy tallért, mely pénzt a felesége kebeléből erővel vontanak ki, és egy fehér lovat.

Item Nagy Gergely től kétszáz forintot készpénzül és egyéb több eszközt.

Item Szabó Ferenc től készpénzt tizenöt forintot, két karasia dolmányt ezüst gombokkal, megaranyozottat, egy zöld karasia felső ruhát.

¹ Mágocsi eredeti levele 1577. márc. 25-ről Orsz. Itr. NRA fasc. 283. No 65.

Item egy ezüst pohárt, tiz forint érőt és egyébféle asszonyembernek való portékákat.

Item Csávás Gergelytől három ezüstös, asszonyembernek való pártáövet, egy karasia ruhát, fekete bárány bőrrel béleltet és egy lovat.

Item Keresztes Boldizsártól egy vörös stamet bélelt felső ruhát és egyébféle marhát, husz forint érőt.

Item Csávás Mihálytól egy vas színű kiszmicer bélelt felső ruhát.

Item Borsos Tamástól egy ládából holmi fejér ruhát.

Item Boda Antaltól huszonzét forintot készpénzt és holmi fejér ruhát egy ládából.

Item Boros Pétertől felesége szoknyáját, szerdes cemeletet, tizenhat forint érőt.

Item Csávás Ferencről készpénzt tizennégy forintot és egy teli láda fejér ruhát, mindenestől ötven forint érőt.

Item Bán Mihálytól egy palástot, mást, asszonyember szoknyáját és egyéb holmi fejér ruhát, ötven forint érőt.

Item Bán Alberttől három ezüst pártáövet, asszonyembernek való, három ezüst pohárt, négy bokor ezüst kapsot és egy gránát dolmánt.

Item Keresztes Jánostól fejér ruhát egy ládával.

Item Farki Sebestyéntől egy ezüst mivet, négy forint érőt.

Item Bácsi Jánostól készpénzt négy forintot.

Item Marasz Jánostól hat forintot készpénzül.

Item Kis Ferencről készpénzt hét forintot.

Item Seres Györgytől huszonzárom ezüstös gombokat, melyeket az ő maga dolmányáról metéltek le.

Item Nagy Lukácstól egy fejér lovat.

Item Csávás Balástól két lovat, egyik vörös, másik vércse szőrűek.

Item Vaji Balázsnak meghagyott özvegyétől egy fejér lovat.

A kóborló katonáknak nevei: Molnár Boldizsár, Nagy Albert, Csókási Péter, Oláj János, Fígedi András.¹

Nemsokára odáig fejlődtek a dolgok, hogy a püspökjogát Mágocsi is elismerte, mert élete vége felé némely

¹ Egykoru eredeti az Orsz. Itrban, Lymbus.

itteni birtoka után haszonbért fizetett neki. Kevéssel ezután bekövetkezett halála után pedig már senki sem került, a ki a főpap jogát kétségbe vonja, a falu is rendesen neki fizette adóját,¹ mignem a század vége felé a vidék a háboru pusztításainak s főleg a tatárok dúlásának áldo- | 1595—6. zatául esett, mikor is a virágzó községet örökre megsemmisítették.

Határát, tágas legelőit, mint legközelebbi szomszédok, a vásárhelyi gazdák járatták barmaikkal, kik közt akadtak olyanok is, kik ezért a csanádi püspöknek koronként haszonbért fizettek,² még jóval azután is, |1629. hogy városunk Lugasi János birtokába került. |1608. Csak mikor ennek veje, Bercsényi Imre, II. Ferdinándtól adománylevelet eszközölt ki neje és gyermekei számára, tették meg a város tartozékának az egész pusztát Monyorósfecskéssel együtt, mint a melyeknek Bercsényiné Lugasi Borbála s ennek ősei és elődei »régii időktől fogva mindenkor békés birtokában voltak s most is abban vannak s e felől elégséges okiratok is voltak, de a melyeket az idők viszonytárságaiban s az ide-oda költözködésekben elveszítettek.«³ Látni való, hogy az adományozás merőben hibás alapokra volt fektetve s légből kapott az az állítás is, hogy az adományozott javakat korábban a török zsarnoksága miatt nem lehetett megközelíteni, arról nem is szólván, hogy mivel a puszták összetett nevei közé vonásokat tettek, úgy az ajándékozás Vásárhelyen kívül nem két, hanem négy pusztára is szólt, a mint azt még korunk történészei is számították. Maguk a vásárhelyiek, ha ugyan volt ez uj oklevélről némi tudomásuk, oly kevés súlyt fektettek arra, hogy a pusztakutasi földbérletért továbbra is a régi földesur jogutódának Keglevics Miklós ónodi kapitánynak |1640. fizették a földbért,⁴ ámbár III Ferdinánd király nem sokára Kovács János, Széll Mihály, Zólyomi György és Török Bálint szendrei vitézeknek ajándékozta a pusztát. Fecskéssel, Szent- |1646. dec. 5. tornyával, Orosházával, Tótkomlóssal s több más csanád megyei helyekkel együtt »épségben hagyatván mások, s különösen pedig Isten egyházának

¹ Borovszky, i. m. I. 228.

² Oltványi, i. m. 10. l.

³ Másolata a Liber Regiusban 202. lap. (A helynevek így írva: Thurros, Kuthas vagy Törös, Kuthas és Magyaros, Fekés.)

⁴ Borovszky, i. m. I. 234.

jogai». ¹ Elődeink azonban jószágokat nemsokára haszonbér fizetése nélkül legeltették, miért az új adományosok őket nem büntették, sem adózásra nem kényszerítették, mivel Pereskutashoz náloknál hatalmasabb emberek tartottak jogot. Legalább Széll Mihály semmi jövedelmet sem kapott az után. Csakhamar pedig Pálffy Tamás neveztetvén ki csanádi püspöknek, ez teljes erővel és hatalommal rajta volt, hogy a maga jószágai jövedelmét magának visszaszerezze, melynek élésétől azzal tiltatott el mindenkit, hogy különben hada fog ellene küldeni. S csakugyan a következő évben magától a királytól eszközölt ki uradalmaira oltalomlevelet, melyben Keglevics és Széll Mihály megnevezetten is el- | 1654. tiltatnak attól, hogy a püspöknek kárt tegyenek. Ily körülmények közt há: Török Bálint si tett túladni a haszonnal nem biztató jószágokon s azok birtokáról Patai Györgynének Sövényházi Móríc Annának javára 60 tallérért lemondott², bár itteni egyéb javainak fizetés nélküli élésétől s Zólyomi által való eladása ellen Borsod megye közgyűlése előtt óvásokat emelt.³ Ezalatt elődeink Pereskutas, Mágocs, Csárpás Újváros pusztákért Pálfinak fizették a haszonbért évi 115 tallérban,⁴ ki azonban nem sokáig örvendhetett visszanyert javadalmainak, mert néhány év múlva Makrypodári Jácint ült a püspöki székbe, ki javadalmaira ép oly oltalomlevelet kapott Lipót királytól, | 1566, jan. 1. mint elődje. Ebben negyven falu és pusztá birtoka felől biztosítják a püspököt, melyek között van Pereskutas és Mágocs is, a jogtalan haszonélvezők közt pedig megneveztetnek Tatai György, Keglevics Miklós, Török Bálint, Széll Mihály is, kik ellen a királyi hadak talpra állítását rendelik el.⁵ A bekövetkezett zavaros és háborus időkben a pusztá birtokjoga ismét elhomályosult, mert a fenmaradt püspöki jószágajstromból⁶ annak neve hiányzik. Wesselényi nádor | 1670. táján. tehát Pereskutast és Csárpát elfoglalta, tulajdon-

¹ Az adom. levél másolata a leleszi konvent ltrában, Elench. introd. statut. K. 409. 1646.

² Nemz. muzeum ltr. Kéziratok fol. lat. 3477. 233.

³ L. ezeket a leleszi konvent ltrában, Elench. 1600—1690. T. 115. (sub. no. 19. 1653.) és Borovszky, i. m. II. 602.

⁴ Borovszky, i. m. I. 234.

⁵ Az oltalomlevél az esztergomi főkáptalan ltrában, Capsa 67, fasc. 8 no. 10.

⁶ Oltványi i. m. 8, 9,

kép pedig másoknak adományozta. A király Makrypodári panaszából értesült e felől, hogy t. i. azok az ország törvényeinek s főleg az 1647:17-nek és az adománylevelek szokott kikötéseinek ellenére »az egyházi javakat tilalmas úton-módon világiakká változtatták s azokat a panasztevő nyilvános és súlyos sérelmeivel mások bitorolták és most is bitorolják«, amely vétekből Széll Miklós, Török Bálint és Janka Márton is részesek, mint a kiknek a nevezett puszták mellékes utakon kezökre jutottak. Ezeknek tehát »kegyelmesen meghagyja«, hogy a nevezett javak birtoklásával hagyjanak fel s azokat jogos tulajdonosainak engedjék át.¹ Egyébként a pusztákat közvetlenül most is a vásárhelyiek használták, de a haszonbért a fentebbi okokból a püspököknek nem fizették pontosan s azt a régi használat jogán, valamint Mágocsot és Ujvárost is, már határukhoz tartozónak tekintették.² Időközben, Makrypodárinak bekövetkezett halála után, Pálffy Ferdinánd lett | 1678. a csanádi püspök, s ez a fentebbi királyi oklevélre támaszkodván, úgy rendelkezett, hogy a vásárhelyiek marháit, mikor a pusztán legelnek, hajtásák el.³ Ez erélyes intézkedésnek még lett az a haszna, hogy a püspök joga nyilvántartásba jutott, úgyhogy mikor a török kiűzetése után Dolni püspök hivatalába lépett, ki egyszersemind Csanádmegye főispánja is volt, azonnal összeíratta állása javait s elrendelte a mások kezén lévő helyek s tizedek visszabocsátását s illetőleg visszafoglalását »akármint hánykolódjanak, a kik magukénak mondják«. A püspök határukból magának követelte Pereskutason kívül Batidát, Csomorkányt, Kisfecskést, Sámson és Tótkutas pusztákat, melyeket a gr. Volkra elnöksége alatt Szegeden ülésező újszerzeményi bizottság is megítélt neki, | 1701. jul. 20. ámbár azok egyrésze sohasem illette a főpapot. Az udvar azonban, mely az épen kitört spanyol örökösödési háboru miatt nagy pénzszükségben volt, elhalasztotta a javadalma oda adását, Vásárhelyt pedig csakhamar «minden általa használt pusztákkal együtt» Schlick- | 1702. ápr. 24. nek adta el, ámbár, mikor ez utóbbiakat névszerint is elsorolja, köztük Pereskutast nem említi s hogy nem is értette oda, onnét bizonyos, hogy mikor Schlick az

¹ A király levele 1672. jnl. 9-ről. Orsz. ltr. Kanc. iratok 253.

² Nemz. Muz. ltra, Keglevics ltr. Comit. Csanád, fasc. 2, no. 11. (Bo-rovszky úr szivességéből.)

³ Eszt. főkápt. ltr, i. h. 24. sz.

uradalmat Károlynak eladta, a puszta neve az adásvételi szerződésből s a Károlynak szóló adományléveléből ismét kimaradt s tulajdonképen csak »a Vásárhely lakosai által birt puszták« általános fogalma alá lehetett oda sorozni.¹ Azonban Károlyi a kir. levél kiadása előtt a vármegye tisztjeivel tanukat szedetett és ezek útján megállapította, hogy az alá a fogalom alá voltaképen 19 puszta tartozik, s köztük Vereskutas, Szegvár és Szent-György is. A tanuk között ott volt a csanádi püspök egyik jobbágya is; de akadt olyan is, aki Orosházát is a határhoz tartozónak nyilvánította. Azonban a szomszédos helyek földesurai, nev. Száraz György és Harruckern is ébren voltak, úgyhogy a kir. ítélőtáblától biztos küldetett ki a csongrádi uradalom valóságos tartozékainak megállapítása végett, a ki aztán Vereskutast is a város használatában lévő földek közé számította s egyszersmint kimagyarázta, hogy a város 14 puszta után, (köztük Vereskutas is), habár azok Csongrád vármegyében fekvőknek tekintetnek, a kir. dézma megváltásáért 50 forintot a csanádi püspöknek szokott fizetni,² bár a püspök a maga nyugtájában elég méltányos volt csak 6 ilyen pusztáról (Pereskutas, Batida, Csomorkány, Sámson, Fecskés és Mágocs) tenni említést.³ Mindezek után az átadást és beigtatást 17 pusztára terjesztették ki, ezek közt megnevezetten Vereskutasra máskép Pereskutasra is.⁴ Ez meg is felelt a tényállásnak, mert a pusztát időközben csakugyan folytonosan elődeink használták. Az e gri káptalan küldöttei által végzett beigtatás és határjárás alkalmával s az után is a kitűzött idő alatt Pereskutasra nézve senki részéről sem tettek kifogást. Mikor tehát a határt Károlyi forma szerint átvette, a taksaszereződmények értelmében a pusztákat minden földesuri haszonélvezettel együtt továbbra is a város birtokában hagyta, melyek közt volt Pereskutas is. Mivel itt a Kútvölgy ere kanyarog, ennek hajlataiban bőségesen termelt nád is, s kövér földel jó szántóföldet s buja legelőt szolgáltattak. Partosabb helyein azonban a gazdák tanyái szaporodtak el annyira, hogy a puszta XVIII. század kö-

¹ Károlyi adománylevele, 35. fiók, 44. sz., a többi ügyiratok is u. o. és a gr. Károlyi nemz. bpesti lítrában 36. fiók, 22. sz.

² A biztos jelentése 1722. szept. 5-ről u. o. 36. fiók 84 sz.

³ U. o. 45 a. sz.

⁴ Lásd az adománylevelet s ennek előkészítő iratait a gr. Károlyi nemzetség budapesti lítrában Vásárhely alatt, 35. fiók 5, 6, 8, 9, 11. sz.

zepe táján már szállásokkal volt megrakva. Gr. Keglevics József ez időtájon tett óvást a pusztának »nemely nemesek által tett elfoglalása ellen«, ¹ a mi azonban | 1765. teljesen meddő kísérletnek maradt. Az egész puszta az urbárium behozatala előtt s ezután is a hivatalos úrbéri összeírások szerint a határ tartozékát képezte s véglegesen a városhoz és a vásárhelyi uradalomhoz kapcsoltatott, ² mely a puszta fele részét idővel a lakosság használatából kivéven, saját gazdaságához csatolta. ³ A Török és Szilágyi nemzetség tagjai a vármegye előtt | 1839. ugyan fentartották hozzá jogaikat, ⁴ a mi azonban kellő bizonyítékok hiányában merőben fogantlan maradt.

Ráros vagy Kéktóráros.

A Kéktó, mint a külterület történetében közölt régi térképen látható, hajdan igen nagy vizet, illetőleg rétséget képezett. Nád és hal termelt benne bőven, s ezért a környékbeliek előtt méltán becses volt. Miatta folyt a per Dóczi János, Szeg — a későbbi Szegvár — ura és a derekegyháziak közt is, ⁵ de hihetőleg a valamivel távolabb eső vásárhelyiek is részesültek a rét hasznáiban, miért is az Rárossal | 1536. együtt a város tartozéka lett s ezzel együtt adományozták el. Igy történt, hogy, mivel Vásárhely a Dócziak révén a Mórék tulajdonába ment át, Felediné Móré Katalin magát e hely birtokosának tekintette s mikor hírét vette, hogy Ferdinánd király városunkat az özvegy Pestyéni Gergelynének és fiának, Pestyéni Andrásnak, ajándékozta, ⁶ Pozsonyba küldte férjét, | 1544. hogy ott, a káptalan előtt, javainak elidegenítése ellen óvást tegyen, mely alkalommal Feledi Vásárhely mellett Rárost és Rétkopáncsot is megnevezi s azt állítja ezekről, hogy azok még atyjáról, Móré | 1548. Lászlóról, szállottak rá «öröklés jogán». De az adományosok sem sok hasznát vehették Ferdinánd király

¹ Jászai konvent ltr. Proth. 10. fol. 192.

² Lásd főleg az 1771., 1772., 1789., 1808., 1813-diki összeírásokat.

³ L. az 1813-diki vármegyei összeírást 5. l.

⁴ A felszólalás Csongrádmegye jkveiben.

⁵ Borovszky, i. m. II. 153.

⁶ Libr. reg. I. 315. (újra kiadták 1547. szept. 18.)